

Aan: Gemeente Gouda
College van Burgemeester en wethouders
postbus 1086
2800 BB Gouda

Gouda, 22 maart 2019.

Betreft: Integraal Huisvestingsplan onderwijshuisvesting 2017- 2032

Geacht College,

De GAB wil graag reageren op het Integraal Huisvestingsplan onderwijshuisvesting 2017-2032.

De gemeenteraad gaat binnenkort een besluit nemen over het IHP.

Het IHP bestrijkt een periode tot 2032, daarom is het niet onbelangrijk dit plan te plaatsen in het perspectief van de huidige ontwikkelingen in de samenleving, namelijk van de inclusieve samenleving.

Een inclusieve samenleving begint met inclusief onderwijs, daartoe is huisvesting een belangrijke randvoorwaarde. In het IHP lijkt het College niet zichtbaar gekozen te hebben voor een beweging richting Inclusief Onderwijs. Ontwikkelingen zoals de Wet Passend Onderwijs en het VN-verdrag Handicap vinden we niet terug in het plan. Net zomin als een beleidsambitie om toe te werken naar voor iedereen toegankelijke onderwijsgebouwen en meer passende onderwijsplekken.

Onderwijshuisvesting staat niet op zichzelf maar maakt onderdeel uit van de infrastructuur van het sociale domein. Verbinding met het sociale domein hoort onzes inziens terug te komen in dit plan.

We verzoeken uw college dit plan vanuit het perspectief van de inclusieve samenleving te bezien en onze adviezen over te nemen.

Belangrijke ontwikkelingen voor (de huisvesting van) het onderwijs

In Nederland hebben we een onderwijsstelsel waarbij kinderen met een beperking of chronische ziekte vaak gescheiden van kinderen zonder beperking naar school gaan. Gelukkig neemt deze vanzelfsprekendheid af door een aantal ontwikkelingen zoals de invoering van Wet Passend Onderwijs (2014) en de Nederlandse ratificatie van het VN-verdrag Handicap (2016).

De GAB vindt het onbegrijpelijk dat in het IHP deze ontwikkelingen niet worden genoemd, zelfs niet bij de uitwerking van bouwsteen 2: diversiteit.

De **Wet Passend Onderwijs** stelt dat elk kind die extra ondersteuning nodig heeft, een passende onderwijsplek moet krijgen. Het regulier onderwijs is de eerst aangewezen vorm van onderwijs, tenzij blijkt dat een school geen passende ondersteuningsmogelijkheden heeft voor de leerling.

Gemeenten, scholen en samenwerkingsverbanden van scholen (SWV's) moeten zorgen voor passende onderwijsplekken.

De invoering van Passend Onderwijs heeft gevolgen voor de onderwijshuisvesting. Als meer kinderen met een extra zorgvraag op reguliere scholen instromen, moet de kwaliteit van de huisvesting daarmee in overeenstemming zijn. Dit betekent dat scholen op de 1^e plaats toegankelijk moeten zijn voor leerlingen met fysieke beperkingen. Op de 2^e plaats kan het "opnemen" van leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben, leiden tot het op maat aanpassen van schoolgebouwen. Deze maatwerk aanpassingen hebben een relatie met de beperking van de leerling en de zorg die voor deze leerling nodig is.

Als men alle schoolgebouwen voor elk kind geschikt zou willen maken, zullen de bestaande gebouwen in de regel 10 tot 15% groter moeten worden en aan de eisen van toegankelijkheid moeten voldoen¹.

Sinds de ratificatie van het **VN-verdrag Handicap** geldt een algemene norm voor toegankelijkheid.

Dit betekent dat ook op basis van het VN-verdrag Handicap scholen hun gebouwen en diensten toegankelijk moeten maken. En dat zij rekening houden met alle typen beperkingen: fysiek, zintuiglijk, verstandelijk, psychisch en chronische ziekte.

Het VN-verdrag stelt dat elk kind recht heeft op inclusief onderwijs. Samen opgroeien in inclusief onderwijs leidt tot een meer inclusieve samenleving².

De gemeente heeft een belangrijke rol bij de uitvoering van het VN-verdrag Handicap. Elke gemeente moet een plan maken voor de lokale uitvoering van het VN-verdrag Handicap. Het college heeft ons laten weten dat zij dit gaat oppakken binnen het brede terrein van integratie en diversiteit. Een van de uitvoering programma's zal betrekking hebben op het VN-verdrag Handicap. De kans op volwaardig meedoen in de samenleving begint bij onderwijs. Daarom moet onderwijs één van de thema's zijn in dit uitvoeringsprogramma.

In welke mate wordt Inclusief onderwijs vormgegeven?

Het IHP is bedoeld om vanuit een gedeelde visie op de toekomst, op de weg er naartoe verstandig om te gaan met huisvesting. Immers een investering door middel van renovatie heeft een minimale levensduur van 20 jaar (in het raadsvoorstel wordt zelfs een levensduur van 40 jaar voorgesteld voor renovatie) en een investering in nieuwbouw kent een minimale levensduur van 40 jaar.

Dit vraagt om verstandige keuzes daar huisvesting (in stenen) in de regel niet echt flexibel is.

¹ Samen! Passende huisvesting voor passend onderwijs. 2012.

² Factsheet inclusief onderwijs als kinderrecht. 2018.

Het valt ons op dat in de toekomstverkenning op geen enkele wijze het beleid van de betrokken samenwerkingsverbanden voor Passend Onderwijs (SWV's) is meegenomen. In Gouda zijn dat er twee; een voor de scholen primair onderwijs (Samenwerkingsverband Primair Onderwijs Midden-Holland) en een voor de scholen voortgezet onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs (Samenwerkingsverband VO/VSO Midden-Holland & Rijnstreek). Zij bepalen op welke wijze Passend Onderwijs (en daarmee ook in welke mate 'inclusief onderwijs') wordt vormgegeven.

Eenvoudig gezegd: houden zij de speciale scholen in stand door TLV's (toelaatbaarheidsverklaringen) te blijven uitgeven of kiezen ze voor onderwijsarrangementen om aanvullende ondersteuning op reguliere scholen te organiseren?

Wij kunnen uit het IHP niet opmaken wat het ingezette beleid van de SWV's is, en of zij een formele partner zijn geweest in het IHP-traject. Wellicht hebben de betrokken schoolbesturen uit Gouda het beleid verwoord. Als dat het geval is lijkt het College niet gekozen te hebben voor een beweging richting Inclusief Onderwijs.

Dat leiden wij af uit het feit dat er plannen per sector (regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, voortgezet speciaal onderwijs) gemaakt worden. En er geen sprake is van afnemende leerlingaantallen in het speciaal onderwijs.

Hiermee wordt geen recht gedaan aan het geratificeerde VN verdrag voor mensen met een beperking.

De GAB vraagt het college in welke mate inclusief onderwijs wordt vormgegeven? Wat is het beleid van de SWV's en in hoeverre zijn zij bij het IHP betrokken?

Toegankelijkheid

Veel schoolgebouwen in Gouda zijn nu niet toegankelijk en niet geschikt voor Passend Onderwijs. Wanneer een leerling met beperkingen een aanpassing nodig heeft omdat het gebouw niet aan de normen voldoet, moet men eerst door een woud van regels worstelen waarin elke instantie naar elkaar verwijst, voordat er zelfs een simpele aanpassing zoals een hellingbaan of automatische deuren zijn gerealiseerd. Het zou veel geld en tijd schelen als scholen al direct voldoen aan de geldende eisen.

Overigens zijn toegankelijke scholen niet alleen belangrijk voor leerlingen met een beperking, maar ook voor ouders met een beperking!

In het gehele integrale huisvestingsplan 2017-2032 wordt niet gesproken over toegankelijkheid.

Een beleidsambitie om toe te werken naar voor iedereen toegankelijke onderwijsgebouwen ontbreekt. Ook in het Gouds kwaliteitskader en de hierop gebaseerde analyse van de huidige onderwijsgebouwen is toegankelijkheid niet meegenomen. Slechts in het raadsvoorstel wordt gesteld dat het Handboek voor Toegankelijkheid³ voor alle gebouwen van toepassing is en dat de betreffende gebouwen na renovatie en nieuwbouw aan de in dit handboek vastgelegde eisen zullen voldoen.

Als wij vanuit dit uitgangspunt vervolgens naar de financiële doorrekeningen kijken, lijkt hier op geen enkele wijze rekening mee gehouden te zijn. Wij zien nergens extra voorzieningen

³ Wijk, M. (2012) Handboek voor Toegankelijkheid 7e geheel herziene druk. Alphen a/d Rijn: BIM Media

of aanpassingen in voorzieningen (bijvoorbeeld ten behoeve van toegang of extra/andere installaties) zichtbaar worden in de doorrekeningen. Er zijn gespecialiseerde bureaus zoals nul25⁴ die deze doorrekeningen kunnen maken. De GAB stelt voor om hier gebruik van te maken.

De GAB wil onderstrepen dat de gemeente en schoolbesturen gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor toegankelijke en geschikte huisvesting van scholen, zodat onderwijs in een passende omgeving kan worden aangeboden.

Ook schoolpleinen dienen zoveel mogelijk ingericht te worden als breed schoolplein zodat schoolpleinen toegankelijk zijn voor alle kinderen in de wijk.

Voor nieuwbouw zijn er al verscherpte eisen voor kwaliteit en toegankelijkheid in het Bouwbesluit opgenomen. Maar voor de bestaande voorraad schoolgebouwen moet de kwaliteitsslag ten aanzien van toegankelijkheid nog worden gemaakt. Dat vraagt om aanpassing van bestaande gebouwen naar algemene toegankelijkheid voor iedereen. De vereisten die in het bouwbesluit zijn opgenomen, geven echter onvoldoende waarborgen voor toegankelijkheid. Het Handboek voor Toegankelijkheid is wel een stap in de goede richting, maar nog niet toereikend om ook bruikbaarheid van het gebouw en dus inclusie te garanderen. De richtlijnen die wij aanbevelen zijn van het Bouw Advies Toegankelijkheid⁵. Specifieke richtlijnen voor scholen zijn te vinden in de uitgave 'Samen! Passende huisvesting voor passend onderwijs'. Ook in het Kwaliteitskader Huisvesting PO van kenniscentrum Ruimte OK⁶ is hier veel over opgenomen.

De GAB pleit ervoor om als beleidsambitie in het IHP op te nemen dat onderwijsgebouwen toegankelijk zijn voor iedereen. Dit betekent dat bestaande schoolgebouwen zo optimaal mogelijk aangepast worden, en dat bij nieuwbouw en renovatie van onderwijsgebouwen dient te worden voldaan aan de hierboven genoemde richtlijnen. Alleen het Handboek voor Toegankelijkheid als norm nemen, schiet tekort.

Ook de toegankelijkheid van de buitenruimte bij de school dient geoptimaliseerd te worden.

De GAB adviseert het college om zichtbaar te maken op welke wijze het van toepassing verklaren van de richtlijnen voor toegankelijkheid en passend onderwijs zichtbaar worden in de financiën, en hiervoor gebruik te maken van gespecialiseerde bureaus.

Onderwijshuisvesting verbinden met het sociale domein

In de notitie van de VNG uit 2015⁷ wordt aangegeven dat onderwijshuisvesting als beleidsthema nog teveel op zichzelf staat en een integrale aanpak met het sociale domein vaak ontbreekt.

De GAB herkent dit in het voorliggende huisvestingsplan. De gemeente en schoolbesturen hebben baat bij een brede gezamenlijke aanpak voor het sociale domein waar onderwijshuisvesting integraal onderdeel van uitmaakt. Deze aanpak missen wij in het huisvestingsplan.

⁴ Adviesbureau nul25 heeft als vertrekpunt inclusief onderwijs en is actief op het gehele gebied van onderwijshuisvesting (financiën, strategische advisering, programma's van eisen etc.)

⁵ BAT. Toegankelijk bouwen (2019) en Toegankelijkheidslijsten (2018).

⁶ Bijlage F: Aanvullende kwaliteitscriteria gebouwen t.b.v. Passend Onderwijs

⁷ De lat omhoog. Toekomstvisie onderwijshuisvesting. VNG 2015

Onderwijshuisvesting staat niet op zichzelf maar maakt onderdeel uit van de infrastructuur van het sociale domein. De gemeente wil kinderen en jongeren, inclusief kinderen en jongeren met een beperking, optimale ontwikkelingskansen bieden en sociale stijging bevorderen. Dat vraagt om toegankelijke schoolgebouwen in buurt, wijk en regio die ook onderdak bieden aan andere disciplines, om integraal beleid in het sociale domein en om verbinding van onderwijshuisvesting met ontwikkelingen op beleidsvelden als jeugdhulp, participatie, maatschappelijke ondersteuning en passend onderwijs. Daarbij ligt de focus op sterke clusters van voorzieningen voor kinderen en jongeren, zoals Integrale Kind Centra, multifunctionele combinaties met voorzieningen voor cultuur en sport, samenwerking tussen scholen en jeugdprofessionals rond de ondersteuning van kwetsbare jongeren op school, in het gezin en bij de overstap naar de arbeidsmarkt.

Multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen is een oplossing voor het dalende leerlingenaantal en leegstand. Een gebouw dat goed toegankelijk is bevordert het multifunctionele gebruik.

De GAB adviseert onderwijshuisvesting als beleidsthema in te bedden in een integrale aanpak voor het sociale domein.

De gemeente en schoolbesturen kunnen samen meer bereiken als zij in goed overleg en vanuit een samenhangend pakket van taken en verantwoordelijkheden opereren. Daarbij kan worden voortgebouwd op bestaande overlegstructuren zoals het op overeenstemming gericht overleg (OOGO) en de lokale en regionale educatieve agenda's (LEA en REA).

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

Namens de Goudse Adviesraad voor mensen met een Beperking,

M. van Lookeren

Voorzitter